

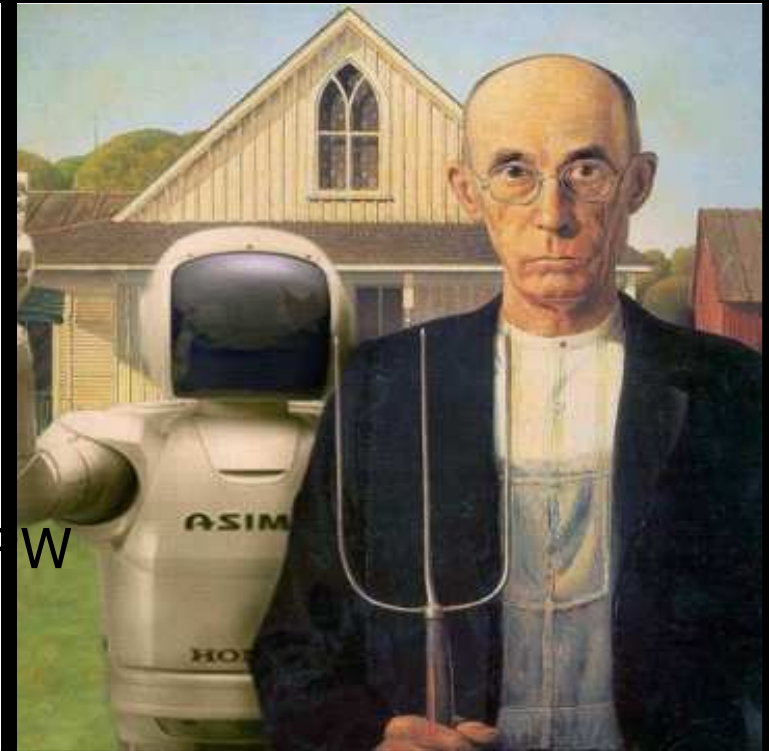
Sztuczna Inteligencja

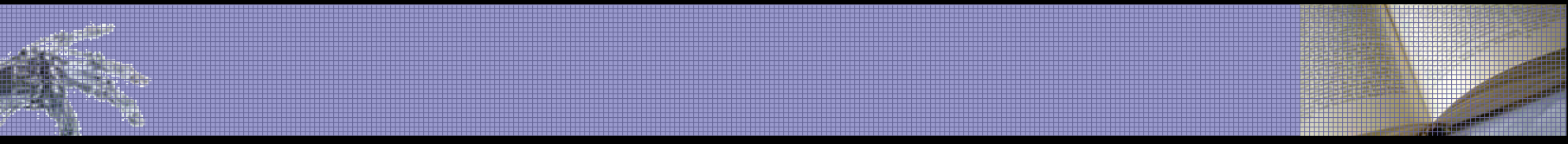
Wykład 8

Piotr Wąsiewicz

Zakład Sztucznej Inteligencji - ISE PW

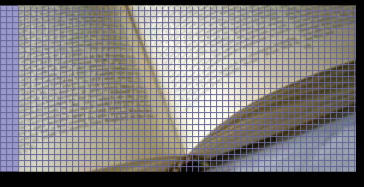
pwasiewi@elka.pw.edu.pl

Generowanie reguł asocjacyjnych

Klienci sklepu kupują różne zestawy produktów zwane koszykami ponumerowanymi od 1 do N (ich liczby) np.:

(1 2)

(1 2 3)

(1 2)

(1)

(1 2 3)

Jeśli dany koszyk występuje (też jako część składowa) więcej razy niż zakładana wartość progowa to jest istotny statystycznie np. $\frac{|P_{(1\ 2)}|}{N} > 20\%$, gdzie $|P_{(1\ 2)}|$ jest liczbą koszyków z produktami 1 i 2, a N liczbą wszystkich koszyków.

Odzyskiwanie wiedzy z tzw. koszyków c.d.

Najpierw wybiera się częste podgrupy produktów:

$$\frac{|P_{(1)}|}{N} = 1 > 20\%, \quad \frac{|P_{(1\ 2)}|}{N} = \frac{4}{5} > 20\%, \quad \frac{|P_{(1\ 2\ 3)}|}{N} = \frac{2}{5} > 20\%.$$

Następnie z częstych podgrup (1), (1 2), (1 2 3) można tworzyć reguły asocjacyjne czyli kojarzyć te podgrupy ze sobą np.:

$$(1) \rightarrow (1\ 2) - (1)$$

Do części warunkującej wybrano częsty podzbiór, a w części warunkowanej jest koszyk zawierający tamten podzbiór z części warunkującej (asocjacyjne skojarzenie), ale np. z reguły *modus ponens* ($\frac{a, a \Rightarrow b}{b}$) wynika, że konkluzja nie może zawierać przesłanki, stąd różnica w regule asocjacyjnej. W wyniku tych operacji powstaje reguła:

$$(1) \rightarrow (2)$$

Inna reguła uzyskana w ten sam sposób to:

$$(1\ 2) \rightarrow (1\ 2\ 3) - (1\ 2)$$

$$(1\ 2) \rightarrow (3)$$

W bazach relacyjnych wiedza jest zapisywana w tabelach. W kolumnach występują atrybuty mające zdyskretyzowane wartości np.: atrybut A_1 ma n_1 wartości od v_{11} do v_{1n_1} . W wybranej kolumnie atrybut C jest nazywany kategorią, a jej wartości d etykietami.

A_1 $(v_{11}, \dots, v_{1n_1})$	\dots \dots	A_i $(v_{11}, \dots, v_{1n_i})$	C (d_1, \dots, d_{n_C})
v_{11}	\dots	v_{23}	d_3
v_{12}	\dots	v_{25}	d_{n_C}
v_{1n_1}	\dots	v_{2n_i}	d_1
\dots	\dots	\dots	\dots

- Kompleks k składa się z selektorów.
- $k_1 = \{ \langle \text{słoneczna} \vee \text{deszczowa}, \text{zimna} \vee \text{ciepła}, ?, ? \rangle \}$
 $k_2 = \{ \langle \text{słoneczna}, \text{ciepła}, ?, ? \rangle \}$
 $k_2 \prec k_1$
 k_2 jest bardziej szczegółowe od k_1 , k_1 jest bardziej ogólne od k_2
- $S \triangleright k$ to dokładniej $(\exists k \in S) k \triangleright x$ - zbiór wszystkich x pokrywanych przez $k \in S$
- $\{k_1 \triangleright x\} = \{1, 2, 5, 6, 9\}$
- $\{k_2 \triangleright x\} = \{1, 2\}$
- Kompleks tylko z jednym selektorem nieuniwersalnym zwany jest *kompleksem atomowym*.

Reguły asocjacyjne

- *Reguły asocjacyjne* składają się z kompleksów.

- $r = p \Rightarrow q$

Reguła r składa się z kompleksu *warunkującego* r i kompleksu *warunkowanego* q .

- *Wsparcie reguły* r na zbiorze przykładów P jest określone jako stosunek liczby przykładów ze zbioru P pokrywanych jednocześnie przez dwa kompleksy p i q do liczby wszystkich przykładów:

$$s_r(P) = \frac{|P_{p \wedge q}|}{|P|}$$

- *Wiarygodność reguły* r na zbiorze P jest określona jako stosunek liczby przykładów ze zbioru P pokrywanych jednocześnie przez dwa kompleksy p i q do liczby przykładów z P pokrywanych przez kompleks p :

$$f_r(P) = \frac{|P_{p \wedge q}|}{|P_p|}$$

- *Wsparcie kompleksu* k analogicznie do poprzednich wzorów:

$$s_k(P) = \frac{|P_k|}{|P|}$$

Znajdowanie częstych kompleksów

$L_K = \prod_{i=1}^n (|A_i| + 1)$ - jest liczbą wszystkich kompleksów zawierających tylko selektory pojedyncze i uniwersalne. Aby znaleźć częste kompleksy należy stosować heurystyki np. założenie, że każdy kompleks zawierający się w pewnym częstym kompleksie jest także częstym kompleksem znajduje zastosowanie w algorytmie *Apriori*, który rozpoczynając od zbioru częstych kompleksów atomowych \mathbb{S} generuje w pętli ich nadzbiory zawierające każdorazowo jeden dodatkowy selektor.

funkcja *częste-kompleksy*(T)

argumenty wejściowe:

- T - zbiór trenujący;

zwraca: zbiór częstych kompleksów dla zbioru trenującego T ;

$$S_1 := \{k \in \mathbb{S} \mid s_k(T) \geq \theta_s\};$$

dla wszystkich $i = 2, 3, \dots, n$ wykonaj

$$S'_i := \text{połączenie}(S_{i-1});$$

$$S''_i := \text{przycięcie}(S'_i, S_{i-1});$$

$$S_i := \{k \in S''_i \mid s_k(T) \geq \theta_s\};$$

koniec dla

zwróć $\bigcup_{i=1}^n S_i$

Algorytm *Apriori* - połączenie

Kandydatami do połączenia $k \in S'_i$ są dowolne dwa kompleksy $p, q \in S_{i-1}$, dla których spośród ich $i - 1$ selektorów nieuniwersalnych $i - 2$ są identyczne, a ich pozostałe selektory nieuniwersalne odpowiadają różnym atrybutom (czyli znajdują się na różnych pozycjach). Połączony kompleks $k = p \wedge q$ zawiera i selektorów nieuniwersalnych, z których pierwsze $i - 2$ są wspólnymi selektorami kompleksów p i q , a ostatnie dwa są ich różnymi selektorami.

W związku z heurystyką algorytmu Apriori elementami zbioru S''_i stają się takie i tylko takie kompleksy ze zbioru S'_i , dla których wszystkie zawarte w nich kompleksy o $i - 1$ selektorach są elementami zbioru S_{i-1} . Spełnione jest zatem założenie, że każdy kompleks zawierający się w pewnym częstym kompleksie jest także częstym kompleksem.

- Dla dowolnych kompleksów p i q dla tej samej przestrzeni atrybutów $p \subseteq q \Leftrightarrow p \wedge q = q$ (choć $p \succ q$, to zbiór selektorów nieuniwersalnych decyduje o zawieraniu się).
- Dla dowolnych kompleksów p i q , dla których $p \subseteq q$ oraz dla dowolnego kompleksu k dla tej samej przestrzeni atrybutów $k = q - p \Leftrightarrow q = p \wedge k$ i k jest maksymalnie ogólnym kompleksem spełniającym ten warunek czyli nie istnieje kompleks $k' \succ k$, dla którego $q = p \wedge k'$.
- Dla dowolnych dwóch kompleksów p i q mających wymagane minimalne wsparcie, dla których $p \subset q$ może być utworzona reguła $r = p \Rightarrow q - p$ dla $p \wedge (q - p) = p$ z następującym wsparciem i wiarygodnością:

$$s_r(P) = s_q(P), \quad f_r(P) = \frac{s_q(P)}{s_p(P)}.$$

Dwa atrybuty $a_i : X \mapsto A_i$ i $a_j : X \mapsto A_j$ spośród atrybutów a_1, a_2, \dots, a_n i ich dziedziny $A_i = \{v_{i1}, v_{i2}, \dots, v_{i|A_i|}\}$ oraz $A_j = \{v_{j1}, v_{j2}, \dots, v_{j|A_j|}\}$ tworzą *tablicę kontyngencji* zawierającą $|A_i|$ wierszy i $|A_j|$ kolumn, przy czym wartość na przecięciu wiersza o numerze k i kolumny o numerze l równa się liczbie takich przykładów w zbiorze trenującym P dla których $a_i(x) = v_{ik}$ i jednocześnie $a_j(x) = v_{jl}$ tzn.

$$N_P^{a_i a_j}[v_{ik}, v_{jl}] = |\{x \in P | a_i(x) = v_{ik} \wedge a_j(x) = v_{jl}\}|$$

przy czym $v_{ik} \in A_i$ i $v_{jl} \in A_j$.

Tablice kontyngencji c.d.

- Na dziedzinie X są określone pewne atrybuty:

$$a_1 : X \mapsto \{v_{11}, v_{12}, v_{13}, v_{14}\}, a_2 : X \mapsto \{v_{21}, v_{22}, v_{23}\}$$

$$a_3 : X \mapsto \{v_{31}, v_{32}, v_{33}\}, a_4 : X \mapsto \{v_{41}, v_{42}, v_{43}\}$$

$$a_5 : X \mapsto \{v_{51}, v_{52}, v_{53}, v_{54}\}$$

- Dla dziedziny X i zbioru trenującego T liczącego 1728 przykładów otrzymujemy następujące przykładowe tablice kontyngencji:

$$N_T^{a_1 a_5} =$$

	v_{51}	v_{52}	v_{53}	v_{54}
v_{11}	326	81	15	10
v_{12}	300	99	18	15
v_{13}	292	102	18	20
v_{14}	292	102	18	20

$$N_T^{a_2 a_5} =$$

	v_{51}	v_{52}	v_{53}	v_{54}
v_{21}	576	0	0	0
v_{22}	312	198	36	30
v_{23}	322	186	33	35

$$N_T^{a_3 a_5} =$$

	v_{51}	v_{52}	v_{53}	v_{54}
v_{31}	450	105	21	0
v_{32}	392	135	24	25
v_{33}	368	144	24	40

$$N_T^{a_4 a_5} =$$

	v_{51}	v_{52}	v_{53}	v_{54}
v_{41}	576	0	0	0
v_{42}	357	180	39	0
v_{43}	277	204	30	65

- Przykład 1: Dla kompleksów $p_1 = \langle ?, ?, ?, v_{41}, ? \rangle$ i $q_1 = \langle ?, ?, ?, v_{41}, v_{51} \rangle$ ich wsparcie na zbiorze trenującym T wynosi odpowiednio:

$$s_{p_1}(T) = \frac{576}{1728} = 0,333, \quad s_{q_1}(T) = \frac{576}{1728} = 0,333$$

Jeśli $s_{p_1}(T) > \theta_s$ i $s_{q_1}(T) > \theta_s$ to powstaje reguła:

$$r_1 = \langle ?, ?, ?, v_{41}, ? \rangle \Rightarrow \langle ?, ?, ?, ?, v_{51} \rangle$$

$$s_{r_1} = s_{q_1}(T) = 0,333, \quad f_{r_1}(T) = \frac{s_{q_1}(T)}{s_{p_1}(T)} = 1$$

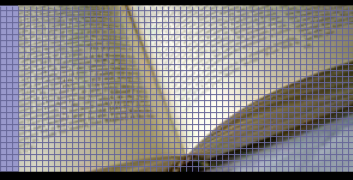
- Przykład 2: Dla kompleksów $p_2 = \langle ?, ?, ?, v_{42}, ? \rangle$ i $q_2 = \langle ?, ?, ?, v_{42}, v_{51} \rangle$ ich wsparcie na zbiorze trenującym T wynosi odpowiednio:

$$s_{p_2}(T) = \frac{576}{1728} = 0,333, \quad s_{q_2}(T) = \frac{357}{1728} = 0,207$$

Jeśli $s_{p_2}(T) > \theta_s$ i $s_{q_2}(T) > \theta_s$ to powstaje reguła:

$$r_2 = \langle ?, ?, ?, v_{42}, ? \rangle \Rightarrow \langle ?, ?, ?, ?, v_{51} \rangle$$

$$s_{r_2} = s_{q_2}(T) = 0,207, \quad f_{r_2}(T) = \frac{s_{q_2}(T)}{s_{p_2}(T)} = 0,620$$

- Odkrywanie wiedzy czyli zależności w danych (ang. Knowledge Mining, Data Mining) łączy techniki wywodzące się z uczenia się maszyn i statystyki w celu pozyskiwania wiedzy z dużych, rzeczywistych baz danych.
- Tradycyjne statystyczne metody analizy nie pozwalają na odkrywanie zależności o dostatecznej dokładności i ich symbolicznej reprezentacji.
- Hipotezy uzyskane za pomocą kilku algorytmów z dużych i zróżnicowanych zbiorów są na tyle dokładne, że można je łączyć zgodnie z koncepcją metauczenia się.
- Reguły asocjacyjne mówiące o częstym współwystępowaniu pewnych wartości atrybutów stosuje się tam, gdzie niemożliwa jest bardziej precyzyjna i szczegółowa klasyfikacja dla realnych zbiorów danych np. z powodu złożoności obliczeniowej.

